

Muistio

2.7.2024

VN/1269/2024
VN/1269/2024-MMM-26

Lausuntoyhteenvedo

1. Johdanto

Haitalliset vieraslajit ovat merkittävä uhka luonnon monimuotoisuudelle. Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus tehostaa haittaa aiheuttavien vieras- ja tulokaslajien torjuntaa, jotta voidaan turvata arvokasta suomalaista luontoa. Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (*vieraslajilain*) 11 ja 16 §:n muuttamisella toteutetaan osaltaan kyseistä hallitusohjelman kirjausta. Valmistelun taustalla on myös hallitusohjelman kirjaus siitä, että Suomen sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen tuetaan vahvistamalla luonnon monimuotoisuutta muun muassa tehostamalla vieraslajien torjuntaa.

Esitysluonnoksessa esitetty tehokkaampi vieraslajinisäkkäiden pyyntimenetelmä sekä vieraslajeihin liittyvien siirtymäaikojen pidentäminen edistäisivät tavoitetta luonnon monimuotoisuuden vahvistamisesta ja vieraslajien torjunnan tehostamisesta. Lausuntokierroksella olleen esitysluonnoksen mukaan vieraslajilakiin lisättäisiin uusi säännös, jolla mahdollistettaisiin miehittämättömien ilma-alusten, eli droonien, hyödyntäminen vieraslajinisäkkäiden pyynnissä. Pyyntimenetelmä tehostaisi erityisesti supikoirien pyyntiä. Esitysluonnoksen toinen muutos koskee uusille vieraslajeille asetettavaa siirtymäaikaa. Esitysluonnoksen mukaan kansalliseen vieraslajiluetteloon lisättävien vieraslajien siirtymäajan enimmäispituutta pidennettäisiin kahdesta vuodesta viiteen vuoteen.

2. Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat

Maa- ja metsätalousministeriö lähetti luonnoksen hallituksen esitykseksi lausuntokierrokselle 10.4.2024. Lausuntokierros päättyi 22.5.2024. Ministeriö pyysi lausuntoa yhteensä 58 eri taholta. Myös muut kuin lausuntopyyntöön jakelussa mainitut tahot pystyivät antamaan lausuntonsa. Lausuntoja annettiin määräaikaan mennessä yhteensä 23 kappaletta. Yhdellä lausunnonantajalla (Liikenne- ja viestintäministeriö) ei ollut asiaan lausuttavaa.

Lausunnot ovat julkisia ja luettavissa osoitteessa <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM005:00/2024>.

3. Tiivistelmä

Enemmistö lausunnonantajista piti vieraslajilakiin ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja kannatti esitysluonnoksen tavoitteita. Muutama lausunnonantaja esitti lausunnossaan kriittisiä huomioita esitysluonnokseen.

Miehittämättömien ilma-alusten eli droonien salliminen jäljittämistarkoituksessa vieraslajinisäkkäiden pyynnissä katsottiin monessa lausunnossa tarkoituksenmukaiseksi tavaksi tehostaa vieraslajinisäkkäiden

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

käiden torjuntaa ja sitä kautta edistää luonnon monimuotoisuutta. Supikoirakannan tehokasta rajoittamista pidettiin tärkeänä muun muassa vesilintu- ja metsäkanalintukantojen suojelemiseksi. Useampi lausunnonantaja kantoi huolta droonien mahdollisista vaikutuksista pesiviin lintuihin. Monessa lausunnossa esitettiin, että droneilla pyynti tulisi välttää lintujen pesintäaikana.

Uusien vieraslajien siirtymäajan pidentämiseen liittyvä ehdotus herätti sekä myönteistä että kielteistä palautetta. Osa lausunnonantajista ei puolestaan ottanut ehdotukseen kantaa. Osa lausunnonantajista piti nykyistä kahden vuoden enimmäissiirtymäaikaa liian lyhyenä. Muutama lausunnonantaja suhtautui varauksella tai kielteisesti ehdotettuun viiden vuoden siirtymäaikaan. Kriittisiä kantoja perusteltiin muun muassa sillä, että viiden vuoden siirtymäaika heikentäisi vieraslajeista aiheutuvien haittojen ehkäisyä sekä mahdollistaisi lajien leviämisen tarpeettoman kauan.

4. Yksityiskohtainen palaute

Droonien hyödyntäminen supikoiran ja muiden vieraslajinisäkkäiden pyynnissä

Suurin osa lausunnonantajista piti droonien hyödyntämistä supikoiran ja muiden vieraslajinisäkkäiden pyynnissä kannatettavana. Ruokavirasto näki supikoirakannan tehokkaan rajoittamisen tärkeänä vesilintu- ja metsäkanalintukantojen suojelemiseksi. Metsähallitus puolestaan totesi saaneensa hyviä kokemuksia kehittyneiden droonien hyödyistä erityisesti supikoirien poistamisessa sisämaan, rannikon ja saariston linnustollisesti tärkeiltä alueilta. Metsähallituksen mukaan droonit tuovat useita uusia mahdollisuuksia tehostaa supikoirien poistoa ruovikoissa; laite tuo nopeutta, parempaa tilannekuvaa ja lopulta huomattavasti lisää kustannustehokkuutta lajin poistotyöhön. Samoin Suomen Riistakeskus katsoi, että lainmuutoksen myötä pyynti nopeutuu, pyynnin tehokkuudesta saadaan parempi tilannekuva ja pyyntitoiminnan kustannustehokkuus paranee. Myös muun muassa BirdLife Suomi, Suomen Metsästäjäliitto sekä Suomen luonnonsuojeluliitto totesivat kannattavansa droneihin liittyvää ehdotusta.

Pari lausunnonantajaa vastusti ehdotusta koskien droonien hyödyntämistä vieraslajinisäkkäiden pyynnissä. Suomen eläinoikeusjuristit eivät pitäneet ehdotusta tarpeellisena viitaten muun muassa siihen, että vieraslajilaissa jo nykyisellään on runsaasti poikkeuksia metsästyslain säännöksistä. Lausunnonantaja totesi lisäksi, että muissa pohjoismaissa ehdotuksen mukainen droonien käyttö on kiellettyä. Suomen eläinsuojelu SEY näki esitysluonnoksen vaikutustenarvioinnin puutteellisena. SEY esitti lausunnossaan, että supikoira on Suomessa vakiintunut laji, jota ei enää pystytä hävittämään. SEY korosti lisäksi, että vieraslajien pyynnissä jo nykyisellään on sallittu poikkeuksia metsästyslain säännöksistä, eikä aiempien poikkeussäännösten hyödyistä ole näyttöä valtakunnallisessa mittakaavassa.

Useampi lausunnonantaja esitti huolensa droonien käytön haitoista pesivälle linnustolle. Ympäristöministeriö katsoi, että toimintaa tulisi rajata siten, että pyynnistä aiheutuva haitta muulle luonnolle jäisi mahdollisimman vähäiseksi. Tämä voitaisiin ympäristöministeriön mukaan toteuttaa esimerkiksi rajamalla toiminta-aikaa saariston ulkoluodoilla, jotta vältettäisiin haitan aiheuttamista saaristossa pesiville linnuille. Myös Suomen ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Suomen Kuntaliitto ja Turun yliopiston biodiversiteettiyksikkö nostivat esille tarpeen välttää lintujen häiritsemistä droneilla lintujen pesintäaikana.

Muutama lausunnonantaja nosti esiin riskin siitä, että droneja hyödynnettäisiin lainvastaisesti myös riistalajien jäljittämässä ja metsästyksessä. Poliisihallitus totesi lausunnossaan, että valvonnan kannalta tulisi olemaan ongelmallista todeta, että kysymyksessä on miehittämättömän ilma-aluksen käyttäminen nimenomaan vieraslajin pyynnissä, eikä muun riistaeläimen pyynnissä. Myös Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Birdlife Suomi, Suomen eläinoikeusjuristit sekä Suomen eläinsuojelu SEY esittivät lausunnoissaan huolen droonien väärinkäytöstä.

Parilta lausunnonantajalta tuli teknisiä huomioita ja korjauksia esitysluonnokseen. Traficom esitti tarkennuksia esitysluonnoksen ilmailusääntelyyn liittyviin osioihin. Poliisihallitus kiinnitti puolestaan huomiota järjestyslain sääntelyyn koskien velvollisuutta pitää koira kytkettynä taajamassa. Poliisihallitus katsoi, että droonin käyttäminen taajama-alueella voisi olla perusteltua esimerkiksi siinä tapauksessa, kun selvitetään, onko alueella supikoiria.

Siirtymäajan enimmäiskeston pidentäminen

Suurin osa lausunnonantajista kannatti uusien vieraslajien enimmäissiirtymäajan pidentämistä. Esimerkiksi Väylävirasto piti ehdotusta kannatettavana sillä perusteella, että nykyinen kahden vuoden

siirtymäaika esimerkiksi maantie- ja rataverkon haitallisten vieraskasvilajien kasvatuskiellon toimeenpanossa on osoittautunut liian lyhyeksi. Samoin Suomen Kuntaliitto kannatti ehdotusta. Kuntaliiton mukaan mahdollisuus pidempään siirtymäaikaan voisi keventää kuntien työtaakkaa uuden vieraslajin poistamisessa, varsinkin jos lajia on istutettu laajoille alueille kunnassa. Myös Ruokavirasto, Turun yliopiston biodiversiteettiyksikkö, MTK, SLC sekä Hedelmä- ja marjanviljelijäin liitto kannattivat enimmäissiirtymäajan pidentämistä.

Osa lausunnonantajista suhtautui kuitenkin kielteisesti enimmäissiirtymäajan pidentämiseen viiteen vuoteen. Ympäristöministeriö totesi suhtautuvansa varauksella ehdotukseen. Ympäristöministeriön mukaan muutos toisi mahdollisesti joustavuutta uusien lajien lisäämiselle vieraslajiluetteloon, mutta samalla se heikentäisi vieraslajeista aiheutuvien haittojen ehkäisyä sallimalla lajien kaupallisen käytön nykyistä pidempään. Samoin se antaisi ympäristöministeriön mukaan mielikuvan, että hallinto ei kykene ryhdikkäästi edistämään aiemmin asetettuja tavoitteita vieraslajeista aiheutuvien haittojen torjumiseksi. Suomen ympäristökeskus katsoi puolestaan, että siirtymäajan enimmäispituutta tulisi pidentää korkeintaan kolmeen vuoteen. Erityisesti viiden vuoden myyntiaika mahdollistaisi Suomen ympäristökeskuksen mukaan lajien leviämisen tarpeettoman kauan, hidastaisi torjuntatoimien käynnistymistä ja heikentäisi torjunnan tehokkuutta samalla lisäten torjuntakustannuksia. Luonnonvarakeskus kannatti esitystä yleisesti, mutta korosti, että siirtymäaikojen asettamista on tarkoituksenmukaista välttää tai pitää ne mahdollisimman lyhyinä. Birdlife Suomi puolestaan katsoi tavoitteen kannalta olevan järkevämpää maksaa korvaus myymättä jäävistä taimista pitkän siirtymäajan asettamisen sijaan. Birdlife Suomi korosti, että leviämisen estäminen etukäteen on huomattavasti helpompaa ja halvempaa kuin vieraslajien poistaminen jälkikäteen.

Liite 1: Lausunnonantajat

Birdlife Suomi
 Etelä-Suomen aluehallintovirasto
 Hedelmän- ja marjanviljelijäin liitto
 Helsingin yliopisto
 Liikenne- ja viestintäministeriö
 Luonnonvarakeskus
 Metsähallitus
 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, MTK
 Poliisihallitus
 Ruokavirasto
 Svenska lantbruksproducenternas centralförbund, SLC
 Suomen eläinoikeusjuristit
 Suomen eläinsuojelu SEY
 Suomen Kuntaliitto
 Suomen luonnonsuojeluliitto
 Suomen Metsästäjäliitto
 Suomen riistakeskus
 Suomen ympäristökeskus
 Traficom
 Turun yliopiston biodiversiteettiyksikkö
 Varsinais-Suomen ELY-keskus
 Väylävirasto
 Ympäristöministeriö